

Vreemd vermogen per land- en tuinbouwbedrijf sterk toegenomen

Harold van der Meulen

Het vreemde vermogen op agrarische bedrijven is tussen 2002 en 2007 met 33% gestegen tot bijna 550.000 euro per bedrijf. Gemiddeld genomen wordt ongeveer een derde van het balanstotaal gefinancierd met vermogen verstrekt door derden. De glastuinbouwbedrijven hebben met gemiddeld circa 1 miljoen euro de grootste schulden.

Langlopende leningen

Vreemd vermogen wordt op de balans onderverdeeld in langlopende en kortlopende schulden. Het door een eventuele verpachter ingebrachte vermogen wordt trouwens niet bij het vreemd vermogen gerekend. Het merendeel, inmiddels bijna 90% van het vreemde vermogen, is lang vreemd vermogen. Dit betreft leningen met een looptijd langer dan een jaar, vooral van banken en in mindere mate ook van familieleden. Onder het lang vreemd vermogen valt ook het gebruikte deel van de kredieten, waarover ondernemers naar behoefte - tot een bepaald maximum - kunnen beschikken en waarbij geen aflossingsplannen zijn opgesteld. Gemiddeld is het bedrag aan lang vreemd vermogen per bedrijf in het begin van 2007¹ 490.000 euro, tegenover ruim 350.000 euro in 2002. De toename van externe financiering wordt onder andere veroorzaakt door het schaalvergrotingsproces, vervanging van arbeid door kapitaal, investeringen op het gebied van duurzaamheid (milieu en dierenwelzijn) en herfinanciering. Herfinanciering is nodig wanneer kapitaal uit de land- en tuinbouw afvloeit, zoals bij bedrijfsopvolging.

Glastuinbouwbedrijven lenen het meest

De glastuinbouwbedrijven hebben begin 2007 met gemiddeld 800.000 euro de hoogste langlopende schulden. Binnen deze sector is de toename van 70% over de afgelopen vijf jaar ook het sterkst geweest. Vooral bij de glasgroentebedrijven is die toename sterk, onder andere door vestiging van grote bedrijven op nieuwe locaties buiten het Westland. Ook in de akkerbouwsector is de toename van langlopende schulden in de afgelopen vijf jaar bovengemiddeld (+ 48%). Akkerbouwbedrijven hebben begin 2007 gemiddeld ruim 380.000 euro aan geleend geld (figuur 1). Op varkensbedrijven is de gemiddelde toename in langlopende schulden tussen 2002 en 2007 met 10% het geringst. Daar staat echter een sterkere stijging eind jaren negentig tegenover. Door slechte resultaten in de periode 2001-2003 was er weinig financiële ruimte voor investeringen. De relatief goede resultaten in de daaropvolgende jaren zijn deels gebruikt om met eigen middelen te investeren en bestaande schulden af te lossen.

Aandeel familieleningen daalt

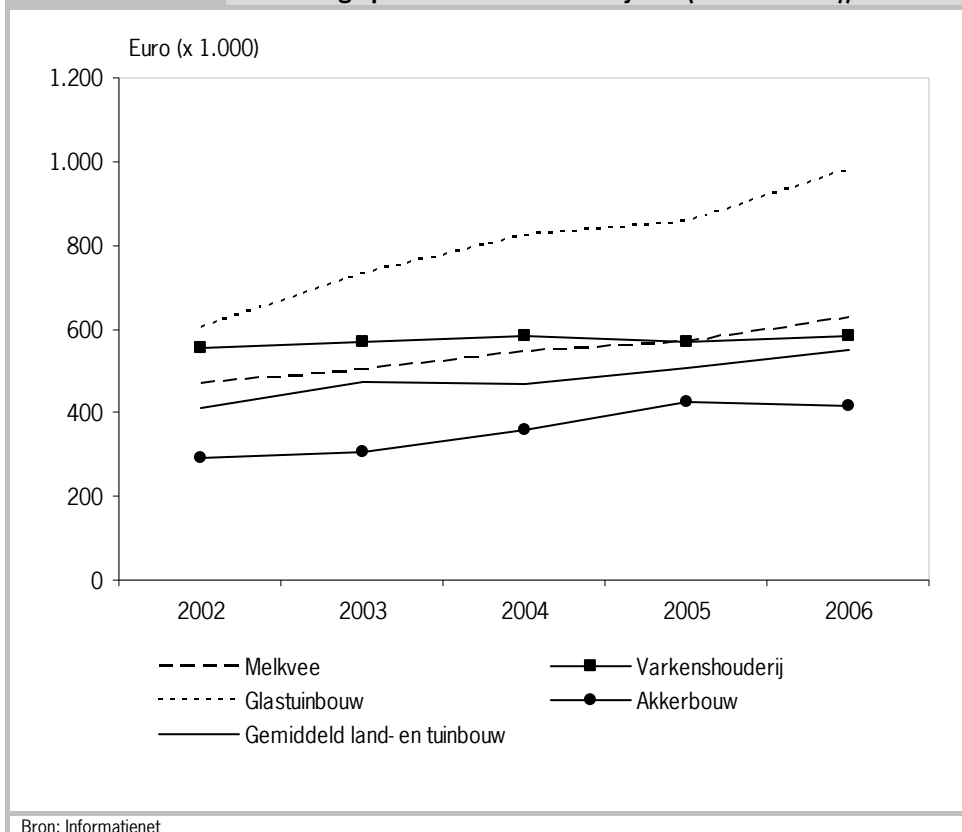
Het aandeel van langlopende leningen van familieleden is de afgelopen vijf jaar verder gedaald van 10 naar 8% tot gemiddeld 38.500 euro in 2007. In 1975 maakten familieleningen nog ruim een kwart uit van het lang vreemd vermogen. Als mogelijke verklaring wordt wel genoemd de toenemende verzakelijking in de samenleving die vooral zichtbaar is bij bedrijfsoverdracht. Het aandeel van de familieleningen is met 16% het hoogst in de akkerbouw.

¹ Het betreft hier het einde van het boekjaar 2006 (31 december 2006) dat gelijk is gesteld aan het begin van 2007 (1 januari 2007).

Kortlopende leningen

Kort vreemd vermogen op een bedrijf omvat alle schulden die binnen een jaar moeten worden terugbetaald. Dit betreft vooral lopende schulden bij toeleveranciers en negatieve saldi op de rekening courant bij banken. Het gemiddelde bedrag aan kortlopende schulden is bijna 60.000 euro, 11% van het vreemd vermogen. In 2002 bedroeg dit percentage nog 14%. In de glastuinbouw maken de kortlopende schulden bijna 20% uit van de totale schulden. Dit hogere aandeel wordt mede veroorzaakt door het teeltseizoen, waarbij in het najaar kosten voor plantmateriaal worden gemaakt en pas enkele maanden later de opbrengsten worden gerealiseerd.

Figuur 1 **Ontwikkeling van het totaal aan vreemd vermogen, gemiddeld per bedrijf, naar bedrijfstype, 2002-2006 (de gegevens hebben betrekking op het einde van de boekjaren (31 december))**

Recente ontwikkelingen

Uit recente cijfers van de Rabobank, de grootste financier in de land- en tuinbouw, blijkt dat in 2007 de kredietverstrekking met gemiddeld 10% is toegenomen tot 25,8 miljard euro. De sterkste toename in kredietverstrekking wordt waargenomen in de glastuinbouw, + 21% tot ruim 5,1 miljard euro (Bron: Rabobank, 2008; mondelinge mededelingen). De grote investeringsbereidheid in de glastuinbouw blijkt ook uit cijfers van brancheorganisatie AVAG: er worden op meer dan 500 ha nieuwe kassen gebouwd. Ook de varkenshouderij laat na jaren van stabilisatie weer een forse groei van het financieringsvolume zien.

Lage rentestand maakt vreemd vermogen goedkoper

De toegenomen schulden aan derden duiden niet direct op een gevaar voor de financiële gezondheid van de bedrijven. De solvabiliteit is de laatste jaren niet gedaald en ligt gemiddeld rond de 65%. Het aantrekken van nieuwe leningen is door de banken aan grenzen gebonden. Kredietverstrekkers verlangen een goede onderbouwing van de ontwikkelingen van de verwachte kasstroom om aan toekomstige rente- en aflossingsverplichtingen te kunnen voldoen. Daarnaast zijn voor hen ook zekerheden van belang om te

dienen als buffer voor het opvangen van jaarlijkse schommelingen in bedrijfsresultaten. De afgelopen vijf jaar is de betaalde rente licht gestegen tot gemiddeld 19.000 euro per bedrijf. Deze stijging is veel kleiner dan de toename van de schulden. De relatief lage rentestand van de afgelopen jaren heeft het aantrekken van vreemd vermogen 'goedkoper' gemaakt.